

JUS

Fremtids- fullmakt

I en travel hverdag er det lett å skyve vanskelige tema foran seg. Refleksjoner rundt egen alderdom er noe mange unngår å ta stilling til. Ved å opprette fremtidsfullmakt kan man planlegge for fremtiden og sørge for at egne ønsker og behov blir ivaretatt den dagen man ikke lenger klarer det selv. Denne artikkelen forklarer nærmere hva en fremtidsfullmakt er, hvorfor den bør opprettes, og hvilket innhold den bør ha.

FØREVAR

Mange oppretter fremtidsfullmakt for å ivareta egen økonomi og personlige behov den dagen man selv ikke er i stand til det.

1. Hva er en fremtidsfullmakt?

I vergemålsloven er fremtidsfullmakt definert som «en fullmakt til én eller flere personer om å representere fullmaktsgiver i fremtiden, dersom han eller hun på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred blir ute av stand til å ivareta sine egne interesser».

En fremtidsfullmakt er et privatrettslig alternativ til ordinært vergemål og kan omfatte både personlige og økonomiske forhold. Man kan selv oppnevne fullmektig, og det anbefales å velge en man kjenner godt og har stor tillit til. Fullmakten er skriftlig og må signeres. I tillegg skal den bevitnes av to myndige personer. En fremtidsfullmakt kan også tilbakekalles eller endres mens fullmaktsgiver fortsatt er frisk.

2. Hvem kan opprette en fremtidsfullmakt, og hvem kan opptre som fullmektig?

Alle som har fylt 18 år og har evnen til å forstå fullmaktens betydning, kan opprette fremtidsfullmakt. Det ligger i ordet *fremtidsfullmakt* at den må opprettes på forhånd og mens man fortsatt er frisk. Er det tvil om fullmaktsgivers helsetilstand, bør fastlege bes om å avgi en legeerklæring.

Den som utpekes til fullmektig, må også ha fylt 18 år og ikke selv være under vergemål. I tillegg må vedkommende samtykke til å opptre som fullmektig. Et slikt samtykke kan gis muntlig.

Loven setter ingen grenser for antall fullmektiger, men det anbefales å ikke oppnevne for mange. Til de daglige oppgaver er det tilstrekkelig med én fullmektig, men ved for eksempel salg av eiendom kan du bestemme at det skal gis samtykke fra flere. I tillegg anbefales det å utpeke en vara, i tilfelle fullmektigen trekker seg eller blir forhindret fra å utføre oppdraget.

3. Hva bør en fremtidsfullmakt omfatte?

En fremtidsfullmakt kan omfatte både økonomiske og personlige forhold. Før fullmakt opprettes, bør man tenke nøye igjennom hvilke behov man har, og hvordan man ønsker at de skal bli tatt hånd om.

Økonomiske forhold er blant annet disponering av bankkonti, betaling av lån og løpende utgifter, kjøp og salg av eiendommer samt investering av midler. Personlige forhold kan omhandle ønsker vedrørende bopel og fritidsaktiviteter, kjøp av tjenester til praktisk bistand i hjemmet eller representasjon overfor NAV, kommune og sykehjem.

Etter pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav b kan en fremtidsfullmektig også være pasientens eller brukerens nærmeste pårørende. I så fall tillegges fullmektigen uttalerett og andre rettigheter med hensyn til informasjon, samtykke og journalinnsyn.

4. Når trer en fremtidsfullmakt i kraft?

En fremtidsfullmakt trer i kraft når fullmaktsgiver er så syk at han eller hun ikke lenger er i stand til å ivareta sine egne interesser. Er det tvil om vilkårene for ikrafttredelse er oppfylt, kan fullmektigen be lege om å utstede en erklæring. Hvis de medisinske vilkårene er oppfylt, trer fullmakten i kraft, og fullmektig kan ta den i bruk.

5. Særlig om eiendomssalg

Dersom fullmektig gis rett til å selge fast eiendom, er det viktig at fullmakten spesifiserer både gårds- og bruksnummer samt kommunen eiendommen ligger i. For leiligheter må organisasjonsnummeret til borettslaget føres opp samt nummer på andelen som kan selges. Fullmaktsgiver bør spesifisere om salgssoppgjøret skal settes inn på konto, eller om midlene for eksempel skal kunne deles ut som arv.

Før en eiendomsoverdragelse kan tinglyses, må fullmakten *stadfestes* av statsforvalteren. Fullmektig må da sende egen søknad til statsforvalteren, og søknaden må vedlegges original fullmakt, kopi av legeerklæring og bekreftelse fra pårørende om at de er orientert om at fullmakten er trådt i kraft.

6. Fullmektigens plikter

Fullmektigen plikter å handle i tråd med fullmakten og fremme fullmaktsgiverens interesser. Før fullmektigen treffer avgjørelser, skal

CHARLOTTE IVERSEN

Charlotte Panlilio Iversen er advokatfullmektig i Stiegler Advokatfirma AS. Hun har mastergrad fra Universitet i Bergen, og er tilknyttet firmaets faggruppe for personrett. Hun bistår med rådgivning og tvisteløsning i saker innenfor familierett og arverett.

Foto: Veronika Stuksrud

HILDE STURE

Hilde Sture er senioradvokat i Stiegler Advokatfirma AS. Hun er utdannet cand.jur fra Universitetet i Bergen, og er tilknyttet firmaets faggruppe for personrett. Sture har lang erfaring fra rådgivning og tvisteløsning for private klienter, og arbeider særlig med arv- og familierett.

Foto: Veronika Stuksrud

fullmaktsgiver tas med på råd, hvis det er mulig.

Fullmektigen skal holde fullmaktsgiverens midler atskilt fra sine egne og må oppbevare dokumentasjon på de avgjørelser som blir tatt på fullmaktsgiverens vegne. Fremtidsfullmakten kan også si at fullmektigen skal ha opplysnings- eller regnskapsplikt overfor fullmaktsgiver eller øvrige medlemmer av familien. Åpenhet om fullmaktsforholdet og hva det inneholder, er nyttig for å demme opp for konflikt.

7. Hva bør man tenke på før fremtidsfullmakt opprettes?

Opprettelse av fremtidsfullmakt har mange fordeler. Ordningen er gratis og kan skreddersys til den enkeltes ønsker og behov. Standardfullmakter kan enkelt lastes ned fra internett, men bør ikke opprettes uten å søke juridisk bistand først. Gir fullmakten rett til å selge eiendom eller til å dele ut forskudd på arv, bør advokat kontaktes.

Fremtidsfullmakter lagres ikke i offentlig register. Hvordan fullmaktene er utformet, og hvordan de brukes, er ikke underlagt formell kontroll. Selv om stadfestelse er et krav ved salg av fast eiendom, er ikke stadfestelse et vilkår for at fullmakten kan tre i kraft.

Fremtidsfullmakter er basert på tillit til at fullmektigen utøver vervet i tråd med fullmaktsgivers interesser. For å sikre en viss kontroll bør fullmaktsgiver

- utpeke en fullmektig man har stor tillit til
- kreve at fullmektigen ved større disposisjoner må innhente samtykke fra andre
- bestemme at fullmektigen skal ha opplysnings- og regnskapsplikt
- gi andre enn fullmektigen rett til innsyn i skattemeldinger og bankkontoutskrifter

Oppstår det mistanke om at fullmektigen ikke utfører vervet i tråd med fullmaktsgivers interesser, kan statsforvalteren varsles om forholdet. Alternativt kan det sendes en søknad til statsforvalteren om opprettelse av ordinært vergemål.

8. Kort om situasjoner der fremtidsfullmakt ikke er opprettet

Det finnes noen representasjonsregler som følger direkte av annen lovgivning, men disse vil på langt nær dekke alle behov. Det vises for eksempel til vergemålsloven § 94, hvor noen grunnet sykdom ikke er i stand til å ivareta sine økonomiske interesser. I slike tilfeller kan ektefelle, samboer eller voksne barn foreta disposisjoner over bolig og daglig underhold samt betale skyldig skatt og gjeld. Også ektefeller kan disponere uten samtykke fra den andre, for eksempel ved kjøp av varer og tjenester til felles underhold. En ektefelle kan også kreve salg av felles bolig, men kun etter tillatelse fra domstolen.

Har den syke eller demente ikke opprettet fremtidsfullmakt, bør helsepersonell eller pårørende straks søke om ordinært vergemål. Uten vergemål vil ikke den hjelpetrengendes interesser bli tilstrekkelig ivarettatt. Oppnevnt verge blir underlagt taushetsplikt og skal som hovedregel ikke gi opplysninger til andre om verken opprettelse av vergemålet eller rammene for vergeoppdraget.